

Dones que han fet camí: dones invisibilitzades que no oblidam

1. Rosa Parks (EUA, 1913 – 2005)

Activista pels drets de les persones negres. Va lluitar contra la segregació racial. Encara que feia gairebé 100 anys des que es va prohibir l'esclavitud de persones negres, encara eren considerades de segona classe, inferiors a les blanques.

Als EUA, fins a 1956, les persones negres tenien prohibida l'entrada a molts de llocs, estudiaven en escoles diferents a les de les persones blanques i s'havien de seure en zones separades en els autobusos. Només podien seure en la part de darrere, fins i tot estaven obligades a cedir el seu seient si una persona blanca el demanava. Si no ho feien, podien ser arrestades. És aquest el motiu pel qual Rosa és mundialment reconeguda: ella es va negar a aixecar-se quan el conductor de l'autobús li ho va ordenar i va amenaçar amb denunciar-la.

Va ser detinguda i va passar la nit en la presó, però gràcies al seu gest es va iniciar una gran protesta per a acabar amb la llei de segregació racial. Es va demanar a les persones negres no utilitzar els autobusos fins llavors. Aquest boicot va durar més d'un any, fins que finalment en 1956 la Cort Suprema de Justícia dels EUA va entendre la necessitat d'eliminar aquesta llei racista.

2. Malala Yousafzai (Pakistan, 1997)

Defensora del dret de les nines i les dones a l'educació. En 2014, amb tan sols 17 anys, va rebre el Premi Nobel de la Pau gràcies a la seva lluita, convertint-se en la persona més jove de la història que hagi rebut un Nobel.

Malala és un gran exemple de superació per la seva història. Des dels 11 anys havia participat en un blog de la cadena de notícies BBC, comptant la seva experiència com a estudiant en un règim extremista. En aquest moment, el grup terrorista dels talibans havien intentat controlar la ciutat de Malala: varen prohibir l'educació de les nines i la televisió, van destruir col·legis... En el seu diari ella explicava la por que sentia i mostrava el seu desig que ella i les altres nines poguessin continuar els estudis. També va ser convidada a un programa de televisió on va expressar les seves opinions sobre el dret de les dones a l'educació.

Quan ella tenia 14 anys, persones de tot el món ja havien llegit el blog de Malala i l'havien escoltat. Moltes d'elles l'admiraven per la seva valentia, però els talibans es varen enfurir. Llavors varen enviar a dos homes armats que varen anar a cercar-la per a matar-la quan ella tornava a casa en l'autobús escolar. Li varen disparar al cap, després de la qual cosa va estar alguns mesos en un llit a l'hospital. No semblava haver-hi cap esperança que sobrevisqués.

Afortunadament, gràcies a les cures de l'equip mèdic i d'infermeria, va sobreviure. I va sortir de l'hospital amb més força i decidida a continuar lluitant. Des de llavors, ha estat la veu de les nines que no tenen accés a l'educació i és una gran referent en la promoció de la pau internacional, arribant fins i tot a qüestionar a l'expresident Obama les actuacions del Govern dels EUA.

Avui dia, ha rebut més de 10 premis nacionals i internacionals per la seva labor, i ha acabat els seus estudis universitaris en Filosofia, Política i Econòmica en la Universitat d'Oxford (Anglaterra).

3. Maria Montessori (Itàlia, 1870 – 1952)

Mèdica i educadora infantil, defensora del dret a l'educació de les nines i nins amb discapacitat. Va ser la primera dona acceptada per a estudiar Medicina en la Universitat de Roma. Després d'acabar els seus estudis, visitava les cases de nines i nins amb malalties mentals als qui la societat tractava de "boges" o "beneites". Allí va veure com no rebien l'educació ni l'afecte que necessitaven. Va començar a investigar com podrien aprendre i créixer com a persones, arribant a desenvolupar el seu propi mètode d'educació: el mètode Montessori.

Va obrir la seva pròpia escola infantil en la qual va aplicar el seu mètode. Maria creia en què totes les nines i nins volen i poden aprendre, i per a això han d'explorar lliurement. El paper de les professores i professors no és dir què fer, sinó guiar perquè aprenguin de forma autònoma. Les nines i nins han de poder triar què aprendre i com fer-ho. Les persones adultes només han d'acompanyar-los en el desenvolupament de les seves pròpies capacitats. La seva idea bàsica és que és l'escola la que s'ha d'adaptar a les nines i els nins, i no a l'inrevés.

4. Ashley Fiolek (EUA, 1990)

Campiona de motocròs femení entre 2008 i 2012, havent estat la primera dona en l'equip de carrera de la companyia Honda als EUA. Des dels 3 anys va tenir un especial interès per les motos i desitjava competir en motocròs. Molta gent va tractar d'impedir-li-ho, tant per ser una dona en un esport que ha estat dominat per homes, com per ser sorda de naixement. Li repetien que era necessari sentir el motor de la moto i a la resta de motociclistes per a poder competir, però res d'això li va impedir lluitar pel seu somni. Va tenir diversos accidents i ossos trencats, encara que res la va aturar. Gràcies a la seva història de superació, ha animat a moltes persones a lluitar pels seus somnis malgrat les dificultats que s'hi trobin.

5. Kasha Jacqueline Nabagesera (Uganda, 1980)

Defensora dels drets de les persones homosexuals a Uganda, país on l'homosexualitat és il·legal. Ja des de petita estava en desacord amb les normes que la societat li deia que havia de seguir per ser dona. Per exemple, es vestia amb roba considerada "d'al·lots". La varen expulsar de diversos col·legis perquè pensaven que era lesbiana i va sofrir violència per això. En 2002, gairebé la van expulsar de la universitat per mostrar la seva orientació sexual.

Totes aquestes experiències li varen fer veure la necessitat de lluitar pels seus drets al seu país. Amb 23 anys, va fundar la Freedom and Roam Uganda (FARUG), una ONG que defensa els drets de les dones lesbianes i bisexuals. A més, va haver de denunciar a un periòdic que va publicar una llista de "persones sospitoses de ser homosexuals", ja que fomentava que fossin castigades. Afortunadament, va guanyar el judici.

Actualment continua fent xerrades i creant campanyes per a eliminar les creences errònies de la societat a Uganda sobre les persones homosexuals. Gràcies a tot el seu esforç, ha guanyat diversos premis pel seu compromís amb els Drets Humans.

6. Dolors Aleu i Riera (Espanya, 1857 – 1913)

Primera dona a llicenciar-se en Medicina a Espanya, en 1882, amb unes qualificacions excel·lents, malgrat va haver d'estudiar mentre s'encarregava de cuidar la seva tia. Va acabar els seus estudis en 1879, però degut al masclisme de l'època, no li varen permetre tenir el seu títol fins 3 anys després.

També va defensar la seva tesi doctoral en 1882. En ella desmuntava el mite que les dones són mentalment inferiors als homes. Després d'obtenir el seu Doctorat en Medicina, va obrir la seva pròpia consulta mèdica, sent la primera dona mèdica a Espanya.

Durant la seva vida professional, va haver de lluitar contínuament contra el masclisme. Constantment es trobava dificultats per a entrar en associacions de medicina o per a fer la seva feina, ja que pensaven que les dones no eren capaces de ser mèdiques.

7. Valentina Tereshkova (Rússia, 1937)

Primera dona astronauta, amb tan sols 26 anys. Des de jove va tenir interès en el paracaigudisme, per la qual cosa es va unir a un club local i als 22 anys va fer el seu primer salt en paracaigudes. Gràcies al paracaigudisme, va poder desenvolupar les habilitats que li servien més endavant per a formar part del programa espacial Vostok.

En 1963, Valentina va ser llançada a l'espai com a única tripulant d'una nau. Va donar gairebé 50 voltes a la Terra, i fins i tot va haver de canviar la trajectòria per tornar perquè hi havia hagut un error en la programació. Va estar gairebé 3 dies en l'espai, superant el temps de vol de tots els astronautes estatunidencs anteriors.

Ja en la Terra, es va graduar com a enginyera espacial en 1969. Vuit anys més tard, en 1977, va rebre el títol de Doctora en Enginyeria. Valentina ha rebut diversos premis i honors per la seva feina espacial, i és considerada "heroïna de la Unió Soviètica" (antiga Rússia).

8. Wong Yee Ching (coneguda com a Dra. Flossie Wong-Staal) (Xina, 1947 - 2020)

Biòloga molecular. Va ser la primera persona que va aconseguir clonar el VIH i conèixer la funció dels seus gens, la qual cosa va servir per a demostrar que el VIH és la causa de la SIDA.

Des de petita va ser una estudiant excel·lent, especialment en ciències i poesia. Finalment es va decidir per dedicar-se a la ciència. Es va mudar a Los Angeles per a estudiar en la Universitat de Califòrnia. A causa del racisme de la societat, va haver de canviar el seu nom de naixement (Wong Yee Ching) per un altre que semblàs més anglès, per la qual cosa des dels 18 anys es coneguda com a Flossie Wong-Staal.

En 1982, va ser cap de la Secció de Genètica Molecular de Cèl·lules Hematopoètiques en l'Institut Nacional de Salut estatunidenca. Allà va estudiar el paper de determinats gens i proteïnes en el VIH i la SIDA. Gràcies als seus estudis, es van poder desenvolupar mètodes senzills per a detectar el VIH, i a més va contribuir al tractament del VIH/SIDA.

La seva recerca va ajudar a establir les bases de tractaments per a malalties infeccioses com l'hepatitis C o la COVID-19.

9. Unity Dow (Botswana, 1959)

Jutgessa, política i activista pels Drets Humans, especialment els drets de les dones.

Va néixer en una família rural molt tradicional, en la qual el seu pare prenia la majoria de les decisions. Va haver d'esforçar-se molt per a poder estudiar Dret en la Universitat de Botswana, fent un intercanvi en la Universitat d'Edimburg (Escòcia). Va ser cofundadora del projecte de recerca *Dones i Dret a l'Àfrica Meridional*. Allí va estudiar la influència de la cultura en la manutenció de les filles i fills. També va analitzar l'accés a la propietat per part de les dones, i com els afecta la viduïtat.

Com a advocada, va aconseguir que les filles i fills de dones botswaneses amb estrangers tinguessin la nacionalitat botswanesa. Abans d'això, la nacionalitat de les filles i fills era sempre la del pare. També va aconseguir que l'Estat de Botswana permetés registrar l'*Associació de Lesbianes, Gais i Bisexuals de Botswana*, després que la sol·licitud de registre hagués estat rebutjada.

Va ser la primera dona en el Tribunal Suprem de Botswana, a finals dels 90. A més, ha col·laborat en diverses ocasions amb l'ONU en la defensa dels Drets Humans. En 2015 va ser Ministra d'Educació i Desenvolupament de Capacitats, i des de 2018 és Ministra d'Afers exteriors i Cooperació del govern de Botswana.

10. Elena García Armada (Espanya, 1971)

Enginyera industrial que ha desenvolupat el primer exoesquelet biònic per a nines i nins amb atròfia muscular espinal, una malaltia genètica que afecta la mobilitat voluntària (p. ex. cames, braços...).

Es va doctorar en Robòtica en 2002 i va començar a desenvolupar robots per a la indústria, fins que va conèixer a na Daniela en 2009. Na Daniela era una nina que es va quedar tetraplègica després d'un accident de cotxe. Llavors va començar a interessar-se pels exoesquelets biònics per a tractar d'ajudar-la a caminar. Després de molta recerca, va aconseguir crear ATLAS 2030, un exoesquelet que les nines i nins podien usar a casa seva.

Actualment és directora d'un grup de recerca en el Centre d'Automàtica i Robòtica del Consell Superior de Recerques Científiques.

11. Teresa Carreño (Veneçuela, 1853 - 1917)

Pianista, cantant, compositora i directora d'orquestra. Era considerada una "nina prodigi". Amb només 8 anys, ja havia compost diverses peces de piano. Un any després la varen convidar per fer un concert privat per al president dels EUA, Abraham Lincoln.

El seu talent va impressionar a grans músics de l'època, i aviat va començar la seva primera gira als EUA en l'Orquestra Simfònica de Boston. Més endavant, es va mudar juntament amb la seva família a París, i va començar a fer concerts de piano també a Europa. En 1872, va ser descoberta com a cantant d'òpera. Al llarg de la seva vida va donar més de 5000 concerts i va compondre més de 70 peces musicals.

12. Biruté Marija Galdikas (Alemanya, 1946)

Etòloga experta en el comportament dels orangutans.

Va estudiar Zoologia i Psicologia en la Universitat de Califòrnia (els EUA). Amb 23 anys va ser seleccionada juntament amb dues científiques més (Jane Goodall i Dian Fossey) per anar a la selva a estudiar primats. Poca gent confiava que trobaria orangutans, ja que són animals molt solitaris. No obstant això, gràcies al campament que ella mateixa va muntar, a poc a poc varen aparèixer els orangutans i es va anar guanyant la seva confiança. Després de 4 anys d'estudi, va publicar un reportatge en la revista científica *National Geographic*.

Actualment, el *Campament Leaky* que ella va crear és el centre de recerca i rehabilitació d'orangutans més important del món. A més, Biruté és activista mediambiental i animalista. En 1986 va crear la *Fundació Internacional pels Orangutans*, i continua treballant per a protegir-los de l'extinció.

13. Layne Beachley (Austràlia, 1972)

Surfista femenina amb més èxit en la història. Ha estat la primera persona a guanyar 6 títols mundials consecutius entre 1998 i 2003, el primer amb tan sols 16 anys.

Als 4 anys va començar a fer surf, amb 14 va participar per primera vegada en un campionat i amb 16 es va fer surfista professional. Va guanyar un 7è títol mundial en 2006 abans de retirar-se en 2008.

Després ha estat vicepresidenta de l'*Associació Internacional de Surf* i presidenta de la *Federació Australiana de Surf*. També destaca per ser la creadora de la Fundació "*Aim for the stars*", en la qual anima a les nines i les al·lotes a lluitar pels seus somnis i creure en elles mateixes.

14. Alice Guy-Blaché (França, 1873 - 1968)

Cineasta i primera persona a realitzar una pel·lícula de ficció. En 1896 va començar a experimentar amb una càmera, veient totes les possibilitats que tenia. Va crear la primera història cinematogràfica amb una durada superior a un minut emprant trucs visuals, imatges en moviment i el muntatge.

Alice també va denunciar la discriminació de les dones al cinema i, encara que va realitzar més de 1000 pel·lícules, va ser invisibilitzada durant molt de temps degut al masclisme. Les seves pel·lícules eren atribuïdes al seu marit o a altres homes, o no s'esmentaven.

No va ser fins a 2006 que la directora de cinema Alison McMahan, i després la professora Alejandra Val Cubero en 2016, que es va recuperar la seva història i es va tenir en compte la seva gran feina en el món del cinema. Posteriorment, Pamela B. Green va dirigir un documental sobre la vida d'Alice, *Be natural: the untold story of Alice Guy Blaché*, que va ser estrenat en 2018.

15. Ana Orantes Ruiz (Espanya, 1937 - 1997)

Defensora del dret de les dones a una vida sense violència. Durant 40 anys, Ana va sofrir violència masclista per part del seu marit. Va intentar escapar de la seva situació en diverses ocasions, tractant de divorciar-se i de denunciar el maltractament, però en aquella època encara no existien lleis que protegissin les víctimes de violència masclista.

En 1996 va aconseguir divorciar-se, i a l'any següent, es va armar de valor i va sortir en televisió per a denunciar públicament la violència que havia sofert. Va relatar episodis de violència física i psicològica extremes. Dues setmanes després, el seu exmarit la va assassinar.

Encara que la seva història és molt tràgica, va ajudar a visibilitzar la violència masclista com un problema social. Va augmentar la consciència de tot el país i les dones espanyoles es varen manifestar després del seu assassinat per a exigir lleis contra aquesta violència. Anys més tard, en 2004, varen aconseguir que s'aprovés la Llei integral contra la violència de gènere. Encara que aquesta llei només contempla la violència masclista dins la parella, va ser un gran avanç per a les dones i per al feminisme.